

Maskil 2004

ŽIVOTNÍ IMPROVIZACE HOUSLOVÉHO VIRTUÓZA

“Maskil” July/August 2004, Prague

Na začátku byl koncert. Pochopitelně, kde jinde se máte setkat s houslistou. Vzápětí po koncertu následoval rozhovor. A to možná byla z mé strany chyba – přetrvávající zážitek způsobil, že předem přichystané otázky byly nakonec položeny docela jinak. Ale to podstatné zůstalo – o houslích a o životě jsem si povídala s houslovým virtuózem Alexandrem Shonertem. Při rozhovoru nám sekundovala, i když jen málo zasahovala, jeho maminka, vynikající klavíristka Natalie Shonert.

Asi nejsem zdaleka originální, ale když jsem se na vás při koncertu dívala, muselo mne i ostatní diváky napadnout srovnání s jiným houslovým virtuózem -jistě tušíte s kým.

S Paganinim? No, to je dáno jednak mou hubeností a podobným temperamentem a jednak nástrojem, na který hraji. Výkon asi srovnávat nelze – kdo ze současníků slyšel hrát Paganiniho?

Někteří ale slyšeli Shonerta hrát Paganiniho a byli maximálně spokojeni. Kteří skladatelé ještě patří do vašeho repertoáru?

Bach, Mozart, Beethoven, Čajkovskij, Dvořák, Brahms, Bloch, Frank, Laub, Chačaturjan, Rachmaninov, Šostakovič, Suk... A do mého repertoáru také patří interpretace národní hudby, především židovské.

Málokterý kluk je nadšený, když dostane poprvé do ruky housle. Jak jste s nimi začínal vy? U mě to bylo trochu jiné. Měl jsem hudební zázemí přímo v rodině a hudební sklony jsem projevoval od raného dětství. Už ve třech letech jsem se prý pokoušel komponovat vlastní melodie. Takže když jsem v šesti letech začínal s houslemi, bylo to jen přirozené rozvíjení mých dětských zájmů.

A nebylo vám líto, že musíte z klukovských zábav leccos oželeť? Sport například? Já měl vždycky raději hudbu. A ten fotbal s kluky jsem si občas taky dopřál.

Vaše rodina má židovské kořeny. V Rusku, odkud pocházíte, to Židé neměli a nemají lehké. Pocítil Jste to sám na sobě?

Pocházím z Ruska, z Novosibirska, ale můj dědeček kdysi utekl před 2. světovou válkou z Rakouska- až na Sibiř. Samozřejmě netušil, co ho tu čeká. No a k tomu pocítil... Dám příklad: Když půjdou v Rusku na konkurs do orchestru dva houslisté, Bronštejn a Ivanov, vyhraje vždycky Ivanov, i když Bronštejn je lepší. Proto, aby dosáhl co nejvyšších cílů, musí být Bronštejn ne jednou, ale desetkrát lepší, nejlepší. To už je motivace.

Jste z ortodoxní rodiny?

Dodržovat ortodoxní tradice nebylo v Rusku úplně možné. A dědeček byl navíc komunista, takže i když babička chtěla židovské tradice dodržovat, zakazoval jí to. Jedna z tradic ale zůstala dodnes – kluci z rodiny se museli učit na housle, děvčata na klavír. Spíš jsme židovství skrývali. Já jsem například jako malý odposlouchal židovský přízvuk a abych se ho zbavil, musel jsem dokonce chodit k logopedovi.

Vy sám jste věřící?

Věřící ano, ortodoxní ne. V Izraeli jsem měl vynikajícího učitele, rabína, který mi dal základy judaismu a umožnil leccos pochopit. Myslím, že Žid si má pamatovat své kořeny, vracet se k nim, aby mohl přežít. Znáám ale i fanatiky mezi Židy, a to je špatné, vždycky a všude.

Troufnete si srovnat život Židů v Rusku a tady, kde už čtvrtým rokem žijete?

Mám v Rusku hodně přátel mezi Židy a myslím, že si tam mnohem víc vzájemně pomáhají. Tady vidím hodně rozporů. Je nepříjemné, když se Židi mezi sebou hádají. Vždyť jsme jeden národ a přežijeme, jen když jsme jednotní. Ale musím říci, že projevy antisemitismu jsou tu mnohem mírnější než nejen v Rusku, ale i v mnohých západních zemích, například ve Francii.

Cítíte se tady jako cizinec?

Ten rozdíl cítím, například ve své profesi. Je mi líto, že třeba koncertuji víc pro křesťanské organizace, které podporují židovskou kulturu, než pro Židy.

V Rusku jste se angažoval v židovském hnutí, dokonce jste byl jeho zástupcem na konferencích v Izraeli. Říká se, že touhou každého Žida by měl být život v Izraeli. Jak je to u vás?

V Izraeli jsem strávil něco přes měsíc, taky jsem tam koncertoval. Chtěl bych tam samozřejmě jednou žít, ale ta válka mě děsí, nesnáším ji. A pak, je tam moc velká konkurence – příliš mnoho vynikajících houslistů.

Vraťme se k vaší hudbě. Skvěle interpretujete díla světových skladatelů, vaše síla je ale i v něčem jiném, v improvizaci. Už několikrát jste dokázal na vernisážích doprovázet díla vystavujících výtvarníků svými improvizovanými variacemi.

Ano, třeba obrazy Jiřího Andrlého. Chvilí jsem se díval a pak se mi barvy a nálada transformovaly do tónů. Vůbec mi to nepřipadalo těžké. A posluchači mi pak říkali, že jsem tu atmosféru vystihl přesně.

Hrajete židovskou hudbu – variace na židovské lidové či zlidovělé písně. Jak ji posluchači přijímají?

Myslím, že tenhle repertoár má úspěch. Snažím se i v rámci klasických koncertů vždycky zařadit židovskou skladbu nebo improvizaci. To se mi podařilo třeba v Barceloně, kdy jsem při koncertu v tamní katedrále zahrál variaci na židovskou píseň. Bylo to trošku riskantní, katolické Španělsko, katolická katedrála... Ale vyšlo to. Nebo jindy při koncertu skladeb J. S. Bacha jsem jako přídavek hrál variace na sefardskou píseň – a ta nakonec měla větší úspěch než samotný Bach.

Jste rád, že lidé židovskou hudbu takhle berou?

Hudba přece má lidi spojovat a já to cítím tak, že když dělám židovskou hudbu, bojuji svým způsobem proti antisemitismu. Protože krásná hudba může názory lidí změnit. Děkuji za rozhovor.

Ptala se Magda Tománková

Alexander Shonert se narodil v roce 1972 v ruském Irkutsku. Vystudoval Novosibirskou státní akademii, obor housle, a v roce 1999 tu získal i aspiranturu. Vystupoval jako sólista s Novosibirskou státní Filharmonií a koncertoval nejen v Rusku, ale i v Německu, Švýcarsku, Španělsku, Izraeli, ve Francii a samozřejmě i v České republice, kde od roku 1999 trvale žije. Je laureátem Evropské ceny Gustava Mahlera (2001). Světové ceny Antonína Dvořáka (2001) a Mezinárodní ceny Zlatá chanukija Světového kongresu ruských mluvících Židů (2003). Natočil několik CD a na letošní rok chystá své profilové album. Na koncertech židovské hudby vystupuje spolu se svou maminkou, klavírní virtuózkou Natálií Shonert.

